

Skåne

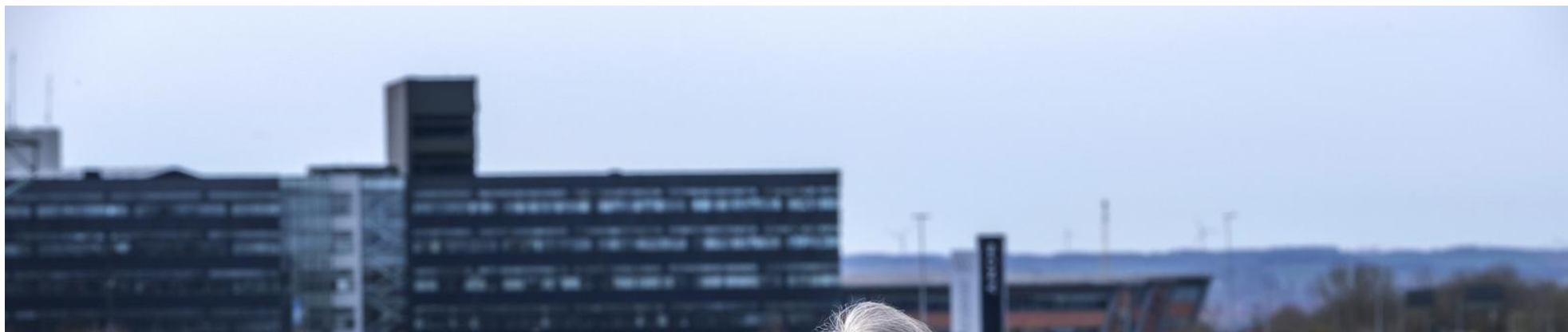
Var femte svensk kommun har en koldioxidbudget

29 maj 2021 07:00

Koldioxidbudget är ett klimatpolitiskt grepp som blivit populärt bland städer som vill ta ansvar för Parisavtalet. Nästan var femte svensk kommun använder metoden. Lund summerar sitt första år med koldioxidbudget som "stolpe in".

Elin Fjellman

Text

Miljöstrategen Linda Birkedal på Klosterängshöjden. Biltrafiken på E22 befaras öka när motorvägen breddas. Men den nya spårvägen är tänkt att minska bilresorna.

Bild: Ingemar D Kristiansen

Från foten av Klosterängshöjden slingrar sig en stig mot krönet. Denna hundra meter höga kulle i Lunds nordöstra utkant känns igen på de två spanska fäktningstjurar i plåt som står placerade på toppen. Här möter vi miljöstrategen Linda Birkedal. Vi har valt platsen för att få en känsla för Lund i sin omgivning med tanke på intervjuens ämne: det lilla samhället i den globala klimatkrisen.

Vandringen uppför höjden ger också en träffande bild av Linda Birkedals jobb. Som ansvarig för att Lund håller sin koldioxidbudget är hon van vid att kämpa i uppförsbacke.

– Hittills har vi gjort stolpe in. Men det kommer att bli tufft framöver, säger hon.

Koldioxidbudget är ett klimatpolitiskt grepp som under senare tid fått stort genomslag i framför allt Sverige och Storbritannien. Grundtanken är att räkna ut lokala, territoriella ”budgetutrymmen” för framtida utsläpp för att klara Parisavtalets mål: hålla ökningen av den globala medeltemperaturen väl under 2 grader, med sikte på att inte överstiga 1,5 grader.

– Det är vårt försök att svara på frågan om vi i Lund gör tillräckligt, säger Linda Birkedal.

Fakta

Så fungerar koldioxidbudgetering

Det globala utsläppsutrymme som finns kvar för att behålla planeten under en viss temperaturökning, den totala koldioxidbudgeten, beräknas av FN:s klimatpanel IPCC.

Denna globala koldioxidbudget bryts ned till nationella, regionala och lokala koldioxidbudgetar enligt metoder som forskare i Manchester och Uppsala har utvecklat.

Utgångspunkten är Parisavtalets mål att hålla ökningen av den globala medeltemperaturen väl under 2 grader, med sikte på att inte överstiga 1,5 grader.

Nästan var femte svensk kommun, 18 procent, har upprättat en koldioxidbudget, enligt tidningen Aktuell hållbarhets enkätundersökning för 2021. Det kan jämföras med 11 procent året innan.

Linda Birkedal liknar koldioxidbudgetering vid ett tårtkalas.

– Äter vi mindre av tårtan nu, som vi har gjort under pandemin, så finns det mer kvar efteråt. Det ger oss mer tid att tänka ut nya lösningar och idéer för omställningen. Genom att göra minskningarna tidigt istället för att skjuta dem på framtiden får vi ett mycket lättare liv.

En omstridd klimatkrisfråga är hur bördorna för att pressa klimatutsläppen ska fördelas. Ska de som släppt ut mest tidigare få minst utrymme för framtida utsläpp? Eller blir det rättvisare att utgå från vilka som har råd med teknikskiften och investeringar?

Lund har inte tagit ställning för en enskild rättvis princip utan anger istället sin koldioxidbudget som ett spann mellan de gränsvärden som de vanligaste principerna ger. Då krävs en årlig utsläppsminskning på mellan 7 och 16,4 procent för att klara den aktuella budgetramen. Även andra växthusgaser än koldioxid, som metan, räknas in.

2020, som var Lunds första år med koldioxidbudget, nåddes målet med ett nödrop.

– Vi håller oss precis på gränsen, säger Linda Birkedal.

Fakta

Sex skånska kommuner har en koldioxidbudget

Sex skånska kommuner svarade ja på tidningen Aktuell hållbarhets enkätfråga 2021:

Har kommunen identifierat sitt utsläppsutrymme i förhållande till den globala koldioxidbudgeten för att uppnå Parisavtalets mål av en maximal uppvärmning med 2 grader?

Helsingborg

Höganäs

Kristianstad

Lund

Malmö

Svedala

Fyra skånska kommuner svarade att de påbörjat koldioxidbudgetering.

Ängelholm

Tomelilla

Osby

Lomma

Lunds genomsnittliga årliga minskning av utsläppen har legat kring bottenlinjen 7 procent sedan 2012. Den prestationen beror främst på en enskild betydelsefull omställning: det kommunägda fjärrvärmebolaget Krafringens utfasning av fossila bränslen, som avslutades 2018 då Örtoftaverket brände sin sista torvtuva. 2020 bidrog pandemin till att utsläppen hölls nere.

Att hålla i minskningstakten kräver nya åtgärder. Och kommunens miljöredovisning fastslår att vägen framåt blir svår eftersom de förhållandevis enkla åtgärderna är avbockade. De kommunala fordonen körs redan till 99 procent på fossilfritt bränsle. P-husen är utrustade med solceller och laddplatser för elbilar. Det kommunala bostadsbolaget LKF:s stora lokal- och lägenhetsbestånd värms upp utan olja och naturgas.

– Den lätta delen av arbetet är gjord, säger Linda Birkedal.

Tjurarna på Klosterängshöjden härstammar från kommunens skördefest med spanskt tema år 2002 och återbrukas nu som ett udda blickfång för bilisterna på E22:an.

Bild: Ingemar D Kristiansen

Ska koldioxidbudgeten och de lokala klimatmålen ha en chans krävs ”betydande minskningar” inom besvärligare områden: transportsektorn och jordbruket.

Utsikten från Klosterängshöjden ger anledning till både optimism och oro. Den nya stadsdelen Brunns hög som växer fram på andra sidan av motorvägen är Lunds flaggskepp för grön stadsplanering. Ett av många exempel är att hyresgästerna i det kommunala bostadsbolaget LKF:s nybyggda hus Xplorion har bil- och cykelpool istället för traditionella parkeringar.

Spårvägen som togs i drift i december ska begränsa biltrafiken genom området. Samtidigt väntas trafiken öka på E22 efter att Trafikverket och Lundapolitikerna gett klartecken för en breddning av motorvägen just vid Brunns hög, och en ny avfart. Linda Birkedal oroas av vägutbyggnaden med

tanke på att utsläppen från trafiken i Lund redan minskar för långsamt för att klimatmålen ska klaras.

”Vi tar ner det globala till Lund”, säger miljöstrategen Linda Birkedal.

Bild: Ingemar D Kristiansen

– Man kan inte bygga bort trängsel på bilvägar för det leder bara till ökad trafik. Jag önskar att man hade avvaktat effekterna av spårvägen och

förstärkningarna för gång- och cykeltrafik i området, säger hon.

E22-frågan illustrerar också ett problem med med koldioxidbudgetering: lokalpolitikerna saknar fullt inflytande över de utsläpp inom kommungränsen som ingår i mätningarna.

– Det är uppenbart att kommunen behöver samverka med andra för att nå klimatmålen, säger Linda Birkedal och nämner bland annat Lunds Klimatallians samt kommunens klimat- och energirådgivning till privatpersoner.

Samtidigt finns det andra stora klimatavtryck som koldioxidbudgete inte täcker eftersom de inte knyts till det geografiska området. Internationella flygresor faller utanför mätningen, liksom Lundabornas konsumtion av sådant som kläder och elektronik från andra delar av världen. Detsamma gäller betongen och stålet till stadens många nybyggen.

– Det innebär inte att kommunen har glömt bort det. I vårt förslag till nytt miljömålsprogram finns nya mål som handlar om byggande och konsumtion, säger Linda Birkedal.

Koldioxidbudgetering är ett frivilligt åtagande och det är upp till de styrande politikerna hur de vill använda verktyget. Lund har hittills valt att använda sin koldioxidbudget som ett kunskapsunderlag. Eller, om man så vill, en varningsklocka där en spräckt ram betyder att klimatarbetet måste vässas.

Andra kommuner kopplar sina koldioxidbudgetar till specifika åtgärder eller låter budgetarna styra investeringar.

Att utvärdera sitt arbete med en koldioxidbudget som måttstock är en väg utan nerförsbackar. För i takt med att mängden koldioxid i atmosfären ökar så krymper den globala budgetramen, och det blir mindre kvar för alla att dela på.

– Om resten av världen inte håller en god takt så kommer vi, även om vi har ansträngt oss tillräckligt, att få mindre utrymme, säger Linda Birkedal.

Möjligheten att samhället inte bromsar klimatkrisen är ett stort orosmoln. Minskningarna av utsläppen håller inte den takt som klimatmålen kräver, varken globalt eller i Sverige. Just detta ger Linda Birkedal energi att fortsätta arbeta.

– Antingen ser man det som att ”jag är bara en droppe i havet”. Att vad jag gör inte spelar roll. Eller så ser man att alla behövs för att ställa om. Att vi som har det gott ställt behöver visa vägen.

Skåne

 040 - 71234

 SMS: 71234

 71234@sydsvenskan.se

 [Fler sätt att tipsa](#)

Kontakta oss

 [Kundservice](#)

 040-93 41 00

 [Redaktion](#)

 040-28 12 00 (Växel)

Information

[Om Sydsvenskan](#)

[Personuppgiftspolicy](#)

[Cookiepolicy](#)

Annons

[Annonsera](#)

[Lämna annonsmaterial](#)

[Anmäl annons](#)

✉ Chefredaktör och ansvarig utgivare: Jonas Kanje

✉ Politisk chefredaktör och ansvarig för Opinion: Heidi Avellan

Om Sydsvenskan

Sydsvenskan, grundad 1848 av Bernhard Cronholm (teckningen), är Sydsveriges ledande morgontidning. I papperstidningen, på webben, i läsplattan och i mobilen förmedlar tidningen händelser och nyheter i närmiljön, men också i Sverige och världen. Sydsvenskan granskar, berör, underhåller och tar ställning. Det har vi gjort i över 170 år.

